



DEN NORSKE KIRKE

Hamar bispedømmeråd

Fornyings- administrasjons- og kirkedepartementet
Kirkeavdelingen
Postboks 8004 Dep
0030 OSLO

Dato: 23.10.2012

Vår ref: 12/332-2 IKL

Deres ref: 12/1719

Forslag til endringer i gravferdsforskriften - høring

Hamar bispedømmeråd og Hamar biskop (heretter kalt høringsorganene) har følgende svar til Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementets høringsnotat med forslag til endringer i forskriftene til Gravferdsloven, knyttet til høringsdokumentets nummerering:

Kap. 3.1 Fra «kirkegård» til «gravplass»

Som en naturlig følge av gravferdslovens endring av begrepene, er «kirkegårdsplan» endret til «gravplassplan». Dette er et tydelig og forståelig begrep, men som er vanskelig og tungt i uttale. En annen betegnelse som erstatning for kirkegårdsplan hadde vært ønskelig.

Kap. 3.2 Særskilt tilrettelagte graver

Det er foreslått et nytt annet punktum i § 2 som gjelder vurdering av særskilt tilrettelagte graver ved anlegg, utvidelse eller vesentlig endring av gravplass. Tilrettelagte graver er en naturlig følge av at gravferdslovens endringer hva gjelder andre trossamfunn, og høringsorganene er enig i tilføyelsen.

Kap. 3.3 Krav om kiste ved gravlegging og kremasjon

Forslaget gir kirkelig fellesråd anledning til å dispensere for kravet om kiste, begrunnet i avdødes religion eller livssyn. Det er videre foreslått at kirkelig fellesråd kan stille vilkår for slik dispensasjon. Det er flere utfordringer ved dette. En slik dispensasjonsmyndighet vil som regel bli behandlet på delegasjon fra fellesrådet, da det normalt er liten tid til behandling av denne type forespørsler. Dette kan føre til svært individuell / administrativ avgjørelse og stor forskjellsbehandling fra kommune til kommune. Videre ser høringsorganene utfordringer for ansatte i forhold til gravlegging og kremasjon. Høringsorganene er enig i forslaget, men ser at det er behov for ytterligere beskrivelse av konsekvensene ved en slik endring. Vilkårene for dispensasjonen må drøftes lokalt på bredt grunnlag, også med de ansatte før de vedtas endelig av kirkelig fellesråd. Kravet om at en representant for kirkegårdsmyndighetene må være til stede/være tilgjengelig ved igjennfylling av graven vil også bli gjeldende (Også kommentert i kap. 8).

Kap. 3.4 Tilstedeværelse under kremasjon

Departementet foreslår en ny ordlyd i § 32 som innebærer at etterlatte gis anledning til å være tilstede under selve kremasjonen. Høringsinstansene er opptatt av de praktiske og sikkerhetsmessige forhold rundt en slik praksis, og har følgende forslag til ordlyd i § 32 tredje punktum: Der forholdene ligger til rette for det, bør de etterlatte gis anledning til å være tilstede *ved innsetting av kiste i kremasjonsovn*.

Kap. 4.1 Anlegg mv. av gravplass

Departementet foreslår at forskriftene skal presisere kommunens ansvar for regulering av gravplassareal. En presisering av kommunalt ansvar er positivt, men høringsorganene mener samtidig at regelverket må sikre at hensynet til gravplassen vektlegges i reguleringsprosessen. Det kan stilles spørsmål om kommunen har tilstrekkelig fagkompetanse i forhold til å sikre gode løsninger, eller en samhandling med kirkelig fellestråd i reguleringsarbeidet bør sikres gjennom forskriftene? I reguleringsprosessen må det fokuseres på arealets egnethet. Dette gjelder særlig grunnforhold som grunnvannstand og jordtype, og eventuelt hvilke krav som må stilles til utbedringer før regulert areal tas i bruk.

Kap. 5 Inndeling av gravplass – SOSI-standard

Departementet foreslår at det i forskriftenes § 4 innføres digital modell for inndeling av gravplass. Gravplass kan påvises både ved koordinater og fastmerker, som i forslaget er endret til «minst fire». Den foreslåtte modellen vil også være et bra verktøy for registrering av element på gravplassen. Riktig kartgrunnlag og nøyaktig påvisning av graver er nødvendig for sikker og funksjonell drift av kirkegården, Selv om denne modellen også vil handle om økonomi, hilser høringsorganene det foreslåtte systemet velkommen. Viktig er også kravet om inndeling av gravplassen og gravkart for hvert felt der hvor dette ikke er innført.

Kap. 6 Universell utforming

Den foreslåtte endring er naturlig med hensyn til gjeldende regler, men det er samtidig behov for vurderinger i forhold til hva som er praktisk og økonomisk mulig i et uteanlegg.

Dagens forskrifter sier i § 7, første ledd, første setning at gravplassen skal være inngjerdet med lukkbare porter. Høringsorganene ønsker nyanserte retningslinjer og bestemmelser som åpner for ulike løsninger og tilpasninger til lokale forhold. Erfaringer tilsier at naturgitte forhold kan gjøre gjerde og port både unødvendig og unaturlig. Det stilles også spørsmål ved bestemmelsen om vegrett over kirkegård (§ 7 annet ledd). Hva som ligger i vegrett kan tolkes på flere måter, og det kan vises til flere eksempler på at «offentlig veg» over gravplasser både er naturlig og fungerer tilfredsstillende. Høringsorganene foreslår derfor at det i § 7 i tillegg til departementets forslag, tilføyes et nytt sjette ledd: *Bispedømmerådet kan gi dispensasjon for kravet om inngjerding og port, samt vegrett over gravplass*.

Kap. 7.1 Stenging av deler av en gravplass

Høringsorganene støtter forslaget om at myndigheten til å fatte vedtak om permanent stenging av enkeltgrav for kistegravlegging, legges til kirkelig fellestråd, mens

permanent stenging av hele eller deler av en gravplass for kistegravlegging, skjer gjennom vedtektsendringer godkjent av bispedømmerrådet.

Kap. 7.2 Grunnvann og drenering mv.

På gamle gravplasser kan det oppstå problemer med for høy grunnvannstand, og alternativet er å stenge gravene for kistegravlegging. Høringsorganene støtter departementets vurdering og forslaget om at det i § 8 tas inn en bestemmelse om at bispedømmerrådet kan samtykke i at det legges ny drenering på gravplass tatt i bruk.

Kap. 7.3.2 Fravikelse av størrelsen på kistegrav

Med bakgrunn i at departementet de senere år har innvilget flere søknader om dispensasjon med hensyn til muslimske graver, er det foreslått at myndigheten til å fravike bestemmelsen i § 13 første ledd, gis bispedømmerrådet. Dette er en myndighet som også kunne gis kirkelig fellestråd. Bestemmelser om størrelse på grav er samtidig knyttet til gravplassvedtektene, og derfor blir det naturlig at bispedømmerrådet som også godkjenner vedtektene, kan gi slik dispensasjon.

Kap. 8 Gravlegging

Frist for gravlegging ble med ny gravferdslov endret fra 8 til 10 virkedager, og departementet ber om synspunkt på tolkningen av begrepet «virkedager». Høringsorganene ser behovet for en presisering av begrepet, da det har rådet usikkerhet rundt dette. Departementets anbefaling har vært å regne lørdag som virkedag dersom det ellers er praksis å gjennomføre lørdagsbegravelser på gravplassen. Høringsorganene betrakter ikke lørdag som mye brukt begravelsesdag, men antar at urnenedsettelser kan forekomme. Et viktigere forhold ved utvidelse av fristen er at det veldig mange steder ikke er tilfredsstillende kjølekapasitet. For at det ikke skal råde usikkerhet rundt dette, anbefaler derfor høringsorganene at lørdag tolkes som virkedag i forbindelse med frist for begravelse eller nedsetting av urne.

Høringsorganene støtter forslaget om å tydeliggjøre at kirkelig fellestråd har den endelige avgjørelsesmyndigheten i fastsettelse av tidspunkt for gravlegging. For å kunne utvise fleksibilitet i forhold til etterlattes ønsker om igjenfylling av grav, foreslår departementet en tilføyelse i § 12 som fastsetter at en representant som hovedregel skal være til stede under kistegraving. Høringsorganene mener at det både av sikkerhetsmessige grunner, men også fordi kirkelig fellestråd forvalter og er ansvarlig for gravplassen, bør lovfestes at en representant for gravplassen skal være til stede under kistegravlegging. Dette vil da også gjelde begravelse uten kiste, kap. 3.3. Høringsorganene støtter også departementets forslag som gjelder gravlegging av kjæledyr.

Kap. 9 Anonym og navnet minnelund

Departementet foreslår at anonym og navnet minnelund reguleres i en ny § 15a. Dette gir en ryddighet i bestemmelsene som det er behov for, men høringsorganene foreslår at første setning i ny § 15a fjerde ledd endres til: *Anonym minnelund er gravferdsmyndighetens ansvar.*

Samtidig drøftet høringsorganene det uheldige i at anonym og navnet minnelund har så like betegnelser at det fort kan forveksles. Departementet bør derfor finne et annet

begrep for anonym minnelund (f.eks. anonymt *gravfelt* ?)

Kap. 10.1 Dimensjoner på gravminner.

Forslaget innebærer en klarere hjemmel hva gjelder de generelle bestemmelser om unntak fra forskriftenes begrensninger for dimensjon av gravminne. Høringsorganene er enig i at særskilte bestemmelser for gravminner fastsettes i gravplassvedtektene, og at myndigheten til å gi dispensasjon fra kravet, gis av kirkelig fellesråd med bispedømmerådet som klageinstans.

Kap. 11.2 Krav til kiste

Det er viktig at ansattes sikkerhet ivaretas, og høringsorganene støtter forslaget ordlyd til nytt femte ledd i § 29.

Kap. 11.3 Krav til askeurne

Nåværende formulering ivaretar hensikten, men dersom det er ønskelig med en ny formulering, foreslår høringsorganene følgende ordlyd i §31 første ledd: Askeurne skal være forarbeidet av *materiale som er nedbrytbar i alle typer jord innen fredningstiden.*

Kap. 11.4 Gjenvinning av metallrester etter kremasjon

Punktet omhandler kremasjon, og høringsorganene støtter forslaget under forutsetning av at det stilles krav, rutiner og retningslinjer som antydnet i høringsnotatet. Høringsorganene vil tilsvarende minne om gjenvinning av metallrester etter gravlegging, siden slik materiale ikke vil være omdannet før graver skal gjenbrukes. Departementets rundskriv nr. P-2/2012, 15.02.12 om klær og gjenstander i kiste og Gravferdslovens forskrift § 29, første ledd stiller krav om at innholdet skal være nedbrytbart. Erfaringen er likevel at rutinene for dette ikke er gode nok, og at bestemmelsen om gjenvinning av metallrester også må omfatte metallrester i jord.

Kap. 11(12?) Myndigheten til å fravike forskriftene

Departementet ønsker å tydeliggjøre forholdet mellom fellesrådets myndighet til å fravike forskriftene i enkeltsaker, og bispedømmerådets adgang til å fravike forskriftene gjennom generelle bestemmelser i gravplassvedtektene. Gjennom §§ 5 og 23 utvides kirkelig fellesråds myndighet i enkeltsaker. Vedtektene er å regne som forskrifter etter forvaltningsloven, og bispedømmerådet kan fravike forskriftenes §§ 5,13,14,23 og 24 gjennom sin godkjenning av gravplassvedtektene. Høringsorganene ser dette som en positiv presisering, og viser i samme forbindelse til sin kommentar under kap. 6.

Kap. 12(13?) Økonomiske og administrative konsekvenser

Innføring av SOSI-standard vil uansett hvordan dette løses, kreve betydelige investeringer i tid, utstyr og andre ressurser. Høringsorganene mener at gjennomføring av tiltaket må utløse friske midler.

Høringsorganene drøftet på generelt grunnlag de prinsipielle sider ved bispedømmerådets rolle som ankeinstans på gravferdsforskriften, spesielt i spørsmål som vedrører andre trossamfunn. Selv om bispedømmerådet innehar både tillit, regelkompetanse og kompetanse på andre religioner, kan det samtidig være viktig å

løfte frem problematikken rundt dette.

Hamar bispedømmeråd og Hamar biskop har for øvrig ikke kommentarer eller innvendinger til høringsforslaget.

Med vennlig hilsen

for



Siv S. Birkeland e.f.
stiftsdirektør



Ida Kristin Lie
rådgiver

Direkte innvalg: 62 55 03 58